

KAREL MEISNER

(1 9 0 4 – 1 9 7 9)

PO MATURITĚ NA REÁLCE V HRADCI KRÁLOVÉ (1923) studoval jeden rok na Českém vysokém učení technickém v Praze a poté přestoupil na pražskou Uměleckoprůmyslovou školu do ateliéru malíře Vratislava Huga Brunnera. V letech 1928–1938 vyučoval na gymnáziích v Rožňavě, Zvolenu, Žilině a Duchcově. Následně přešel do Jaroměře, kde pedagogicky působil až do důchodu. Mezi válkami podnikl studijní cesty do Itálie a Jugoslávie. Byl zakladatelem a členem Skupiny hradeckých výtvarníků vzniklé v roce 1933. Jádrem Meisnerovy tvorby spočívá v krajinomalbě, ale věnoval se i grafice či exlibris. V některých jeho meziválečných dílech jsou patrné kubistické impulzy, zvláště v „rozlamování“ terénu krajiny. Maloval převážně realisticky, během války tíhl ke stylizaci do geometrických ploch, později se přiblížil dobovému umírněnému modernismu s „okou libou“ barevnou paletou. K jeho oblíbeným motivům patřily periferní a průmyslové části Jaroměře (železniční mosty, pivovar apod.), tamní písničky a rodný Vysoký Újezd. Několikrát navrhl i jevištní dekorace pro jaroměřské divadlo. Pravidelně vystavoval se Skupinou hradeckých výtvarníků, např. v roce 1936 v královéhradeckém muzeu mj. s Františkem Kavánem a Josefem Váchalem. Poté, co se přestěhoval do Jaroměře, prezentoval své práce pouze ve východních Čechách s výjimkou výstavy v roce 1964 v Praze (Závodní klub ROH ministerstva stavebnictví). Intenzivně se věnoval pedagogickým aktivitám a pořádal i veřejné přednášky o umění. Na konci 50. let působil jako vedoucí kabinetu výtvarné výchovy krajského pedagogického sboru a spolupracoval i na ministerských osnovách výtvarné výchovy pro pedagogické školy. Umělecky se angažoval téměř výlučně v regionu, což spolu s jeho stylem krajinomalby patrně zapříčinilo, že je dnes téměř neznámý a ve sbírkách minimálně zastoupený.

Seznam vystavených prací:

1. Z kolářské dílny (1961, olej, plátno) Galerie moderního umění v Hradci Králové
2. Makové pole (1955, olej, deska) soukromá sbírka
3. Jaro (1944, olej, plátno) Galerie moderního umění v Hradci Králové
4. Písniček (1946, olej, plátno) soukromá sbírka
5. Písniček (1963, olej, plátno) Galerie moderního umění v Hradci Králové
6. Podzim (1945, olej, překližka) soukromá sbírka
7. Pšeničná pole (1955, olej, sololit) Galerie výtvarného umění v Náchodě
8. Pohled z rodného domu (1928, olej, plátno) soukromá sbírka
9. Květina (1934, olej, plátno) soukromá sbírka
10. Podzimní kytice (1943, olej, plátno) Galerie moderního umění v Hradci Králové
11. Pivovar v Jaroměři (1947, olej, plátno) Galerie moderního umění v Hradci Králové
12. Technická krajina (1965, olej, sololit) Galerie moderního umění v Hradci Králové
13. Sekačka (1949, olej, překližka) Galerie moderního umění v Hradci Králové

Citace:

Často se hovoří o tom, že mladí výtvarníci se zuby nehty drží v Praze, protože mají větší možnost získávat zakázky, sledovat výstavy... být v centru kulturního dění a vývoje. Ovšem převážná většina mladých i budoucích výtvarníků přišla do Prahy z venkova. Kdo pomáhal jejich nadání, kdo je naučil chápat to, s čím si – hlavně z pohodlnosti – nelámou hlavu mnozí jejich vrstevníci? Velikou zásluhu na tom mívají ti umělci, kteří odešli (nebo se vrátili) na venkov a působí tam obvykle jako pedagogové. Jedním z nich je malíř KAREL MEISNER. (...) KAREL MEISNER, někdejší žák V. H. Brunnera, namaloval desítky dobrých obrazů. Jsou na nich železniční náspy a podjezdy, šance a cihlové hradby, těžní věže s rozrušenou zemí, venkovské město v mnoha pohledech i krajina, která je obklopuje... Na sklonku roku 1964 viděla soubor jeho prací Praha – pokud vzala na vědomí výstavní místnosti klubu ministerstva stavebnictví v ulici Na poříčním právu.

fč – jí, Karel Meisner, MY. TÝDENÍK SVAZU ČESKÉ MLÁDEŽE, 1965, č. 2, s. 1.

O trochu složitější je to v druhém případě. Jednotliví autoři si osvojili určité konvenční zásady z gramatiky moderního umění, které dovedou tu více či méně pohotověji aplikovat a nejrůzněji kombinovat. Výrazová škála se rozprostírá od fauvistické dekorativnosti přes tvarovou i barevnou expresivnost kloubenou na některé kubistické postupy až k hranicím nefigurativnosti. V této kolekci se to týká J. Bergera, J. Haška, V. Macháně nebo K. MEISNERA. Objektivně ovšem i tito malíři v krajském měřítku vykonávají užitečnou práci, neboť pomáhají propagovat nové zásady, byť na dosti konvenční základně.

L. H., Umění Východočeského kraje, VÝTVARNÁ PRÁCE. ČASOPIS ÚSTŘEDNÍHO SVAZU ČESKOSLOVENSKÝCH VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ, 19. 7. 1965, s. 6.

Kdybychom podrobně analyzovali MEISNEROVO dílo, došli bychom pravděpodobně k závěru, že obsahuje několik základních vývojových etap, které se navzájem liší.

Josef Sůva, KAREL MEISNER (kat. výst.), Česká Skalice – Hradec Králové 1974, s. 1.

MEISNER však není jen romantický krajinář, nemaluje jen volnou přírodu; je zaujat současným tepem života a s oblibou maluje též městskou krajinu – krajinu průmyslovou. Dává se inspirovat dílnami, skladišti, viadukty či semaforey, maluje písničky, skleníky, květinová či pracovní zátiší. V jeho obrazech jsou výtvarně zhodnoceny nejen akce přírody jako poselství velkých přírodních sil, ale i stopy akcí člověka. (...) MEISNEROVO dílo dospělo k plnému smyslově bohatému vyjádření a představuje pevné místo v krajské výtvarné tvorbě.

dou, Galerie Díla: Meisner – Šustr, POCHODĚŇ. ORGÁN VÝCHODOČESKÉHO KV KSČ, 1. 6. 1977, s. 5.

KAREL MEISNER na této výstavě uspořádal besedu, na které hovořil o své tvorbě, upřímně a bez velkých slov. Pozorní diváci si všimli, že k nim hovoří člověk s velkou lidskou zkušeností, s krásným vztahem k přírodě a lidem a také velký milovník umění, starého i moderního. Byli spokojeni. Výstava v Novém Městě splnila očekávání a jistě uspokojila každého. Při prohlídce exponátů však vadila přebujelá květinová výzdoba, a také panely, na nichž se umělecká díla zveřejňují, dosloužily.

JS [Josef Sůva], Krajiny Karla Meisnera, POCHODĚŇ. ORGÁN VÝCHODOČESKÉHO KV KSČ, 6. 7. 1977, s. 5.

OTTA MIZERA

(1 9 1 9 – 1 9 5 2)

PO ABSOLVOVÁNÍ GYMNÁZIA (1938) krátce studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (katedra estetiky, francouzštiny a knihovnictví). Na začátku druhé světové války navštěvoval také soukromou Malířskou školu Spolku výtvarných umělců Mánes vedenou Vladimírem Sychrou. Tvořil jako básník a výtvarník, publikoval články o výtvarném umění a překlady. Od roku 1942 spolupracoval s dalšími mladými surrealisticky orientovanými umělci, kteří po válce zformovali Skupinu Ra. Svými básněmi, kresbami či malbami přispěl do sborníků ROZTRHANÉ PANENKY (1942) a A ZATÍM CO VÁLKA (1946), kde se objevuje vedle takových jmen jako Ludvík Kundera, Josef Istler, Václav Zykmond či Václav Tikal.

Mizerova výtvarná tvorba má nejbližší k pozdnímu kubismu, tak jak jej v meziválečné době rozvíjel Pablo Picasso. Za svého života se účastnil několika skupinových výstav včetně zahraničních, např. v Paříži či Kodani. V Praze měl samostatnou přehlídku v Kabinetu grafického umění (1946), ke které napsal text do katalogu jeho přítel Jan Řezáč. Právě díky vzpomínkám tohoto básníka a redaktora se nám o Mizerovi dochovaly aspoň nějaké informace.

I když se Mizerova díla ve druhé polovině 20. století občas objevila na některé z přehledových výstav o českém surrealismu či kubismu, jako autor byl téměř zapomenut. Důvody jsou zejména dva. Mizera spáchal sebevraždu ve svých 33 letech a nestihl tudíž dostatečně rozvinout svou výtvarnou tvorbu ani prorazit. Navíc skončil v Paříži, kde přerušovaně pobýval záhy po válce a natrvalo se tam odstěhoval v roce 1947. To určilo osud jeho pozůstalosti – několik set děl bylo částečně uloženo ve sklepě pařížského bytu Josefa Šimy, o čemž patrně nevěděli ani Mizerovi známí. Sám Řezáč to zjistil náhodou až v roce 1970 a nepodařilo se mu tehdy vyjednat převoz děl do Československa. Později se pozůstalost ztratila. Snad proto je dnes Mizer jen minimálně zastoupen ve fondech českých sbírkových institucí.

Seznam vystavených prací:

14. Ležící žena (1944, olej, plátno)	Galerie moderního umění v Hradci Králové
15. Kočka (1945, monotyp, papír)	Galerie Benedikta Rejta, Louny
16. Voják a dívka (1945, akvarel, papír)	Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně
17. Dýmka (1945, olej, dřevo)	Galerie Benedikta Rejta, Louny
18. Zátíší (1945, kvaš, papír)	Galerie Benedikta Rejta, Louny
19. Zátíší (1944, uhel, papír)	Galerie Benedikta Rejta, Louny
20. Žena s dopisem (1944, olej, plátno)	Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně
21. U stolku (1944, tuš, papír)	Galerie moderního umění v Hradci Králové
22. Zátíší (1944, tuš, papír)	Galerie Benedikta Rejta, Louny
23. Zátíší (1944, suchá jehla, papír)	Galerie Benedikta Rejta, Louny
24. Akt (1944, barevná tuš, papír)	Galerie moderního umění v Hradci Králové

Citace:

Jiný mladý autor, OTTA MIZERA, uspořádal první svou výstavu v Grafickém kabinetě; nabízí se srovnání s Picassem a Dominguezem, na něž ostatně upozorňuje úvodní slovo v katalogu. Není možno vyloučit pochybnost o bezelstnosti všech deformací a rafinovaných naivností, které MIZERA k věření předkládá. Zvlášť v monotypech zbytečně „intelektuální“, hledá násilnou primitivnost; není do nich zapotřebí vkládat více, než na první pohled říkají: jsou vypočítavé a výtvarně nedozrálé. Tvarově pevnější a opodstatněnější jsou MIZEROVY suché jehly, které dovede také vkusně kolorovat.

Výstavní kukátko, RUDĚ PRÁVO, 22. 2. 1946, s. 4.

Nováčkem byl OTTA MIZERA, který po prvé vystavoval větší soubor monotypů a suchých jehel, thematicky zaměřených na tři motivy: hlava, žena a malé zátiší. Jeho projev je dosud v zajetí pařížského okouzlení, staví na Picassovi, ukazuje však zajímavou vynalézavost v skladbě tvarů, a jsme proto zvědaví na jeho další vývoj.

Výstavy, in: HOLLAR. ČTVRTLETNÍ SBORNÍK GRAFICKÉ PRÁCE, 1946–1947, s. 85.

Výstava, kde umělec předstupuje před veřejnost, je mi příliš vážnou věcí, aby získala oprávnění už tím, že najdu u MIZERY kromě soukromé zábavy dva tři listy, jež mi dokazují, jak přece jen cosi chce a cítí (...).

Nedočkavost není řešení, SVOBODNÉ SLOVO, 3. 3. 1946, s. 5.

Bylo by poučné sledovat na větším souboru, jak daleko zabíhá jeho malířská osobnost a jak hluboko zasáhlo jeho poučení zejména moderním uměním francouzským, s jehož představiteli se malíř a grafik MIZERA přátelsky stýkal. Ale i tak je to výstava zajímavá.

Otta Mizera, SVĚT V OBRAZECH, 10. 3. 1946, s. 13.

Byl to eklektický malíř, jeho grafika, vystavená v roce 1946, i malba noeticky i významoslovně se vymykala z oblasti surrealistické tvorby. Ale OTTO MIZERA byl, podle svědectví těch, kdo jej znali, ne-li osobností, tedy někým, kdo přitahoval. Jeho brutální texty, se surovými pasážemi záměrně zviřovaného celinnovského kalu, navazují asi tam, kam dospěl Nezval v Absolutním hrobaři (...).

Jan M. Tomeš, MAGNETICKÁ POLE, Praha 1967, s. 110.

Co tedy s MIZEROU? Co s jeho poezií? Co s jeho obrazy? Mnozí naši básníci usilovali vždycky o to, dostat se do čítanek, nebo raději rovnou do slabikáře. V Čechách se to odedávna považuje za nejvyšší projev přímo mystického uznání. OTTA MIZERA by si rimbaudovsky odplívl. O co usiloval? O životní minimum a absolutní svobodu.

Jan Řezáč, DELIRIA ANEB MALÁ PŘÍPRAVA POZŮSTALOSTI, Praha 2004, s. 150.

ANTONÍN PELC (1 8 9 5 — 1 9 6 7)

MALÍŘ, ILUSTRÁTOR, PEDAGOG a významný funkcionář poválečné éry. Jeho studium na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru malby Josefa Loukoty a Vlaha Bukovace přerušila první světová válka. Po návratu nastoupil do malířské speciálky Maxmiliána Pirnera (1913–1919) a po ukončení studia se stal žádaným kreslířem. Koncem 30. let patřil ke skupině levicových autorů. Na počátku druhé světové války odjel spolu s Adolfem Hoffmeisterem do Francie, kde byl s dalšími umělci zatčen. Prošel několika internačními tábory ve Francii a Maroku, odkud se mu podařilo přes Martinik uprchnout do USA, kde se jako výtvarník a scénograf účastnil protiválečných průvodů, výstav či divadelních her. Po návratu do Československa se stal profesorem politické karikatury a plakátu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (1946–1953). Jeho ateliér byl později přesunut na pražskou akademii, kde se věnoval spíše výuce malby. Mezi jeho žáky patří řada významných umělců. Pelcova malířská tvorba prozrazuje vliv lyrického kubismu a expresionismu. Stejně jako autoři nové věcnosti se zajímal o život městské společnosti a vybíral si prosté motivy: pohledy do interiérů, zátiší, žánrové výjevy z kavárenského prostředí nebo z dopravních prostředků. Po pauze ve 30. letech se k malbě vrátil v Maroku. Kromě městských výjevů a exotických krajín zde vznikly kubisticky stylizované portréty obyvatel Casablanky. Ve své pozdní tvorbě se k těmto motivům opakovaně vracel ve stále větší výtvarné zkratce, až na hranici abstrakce. Pelcovy sociálně a politicky angažované kresby vycházely v humoristických časopisech i v denících včetně RUDÉHO PRÁVA či THE NEW YORK TIMES. První samostatná výstava jeho malířské tvorby se uskutečnila až roku 1937. Autor vytvořil také řadu knižních ilustrací, s nimiž slavil úspěch i v zahraničí (např. Benátské bienále, 1956). S tím, jak politická karikatura ztrácela na důvěryhodnosti, začala jeho sláva upadat, a to i přes řadu ocenění a titulů (zasloužilý a národní umělec ad.). Se změnou režimu po roce 1989 se Pelcova díla přestala objevovat na významných výstavách i v nově revidovaných stálých expozicích. Toto zapominání dokládá i fakt, že jeho jméno nenajdeme ve dvousvazkové NOVÉ ENCYKLOPEDII ČESKÉHO VÝTVARNÉHO UMĚNÍ (1995), ani v jejích bezmála tisícistránkových DODATČÍCH (2006). V posledních letech je autor znovuobjevován, především aukčním trhem.

Seznam vystavených prací:

25. Zátiší s pomerančem (1959, olej, plátno)	Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích
26. Hudební zátiší (1961, olej, sololit)	Galerie hlavního města Prahy
27. Zátiší s paletou (1951, olej, plátno)	Galerie výtvarného umění v Náchodě
28. Ahmed Taibri (1941, tempera, papír)	Galerie hlavního města Prahy
29. Žena s kohoutem (1941, tempera, lepenka)	Galerie hlavního města Prahy
30. Spahi (1941, olej, tempera, karton)	Galerie moderního umění v Hradci Králové
31. Čtenářka (1958, olej, plátno)	Galerie moderního umění v Hradci Králové
32. Chlapec s harmonikou (1944, olej, plátno)	Galerie hlavního města Prahy
33. Duo (1955, tempera, papír)	Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích
34. Bistro v Casablance (1944, olej, plátno)	Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem

Citace:

ANTONÍN PELC byl znám pouze jako karikaturista a ilustrátor. Nyní ukazuje olejomalby a akvarely v „Mánesu“, výběr od roku 1922. Tato malířská tvorba není okrajovou poznámkou k jeho dílu, ale váží stejně, ne-li více než jeho karikatury. Jeho malby většinou zobrazují zátiší a dávají představu o zdrojích, ze kterých malíř PELC čerpá své tvůrčí podněty. Máme-li myslet na Justitze a Fillu, kresby a akvarely v myslí vyvolávají jiná jména. To neznámá, že PELC je imitátor. Vystavená díla pocházejí z doby přibližně před 15 lety a různé noty, které v nich hrají, ukazují kariéru a vývoj studujícího a následně kvalifikovaného umělce. Poslední obraz „Cyklista“ je velmi originální svým osobitým způsobem a širokým podáním a představuje malířův současný vrchol.

J. P., Der unbekannte Pelc [Neznámý Pelc; přeloženo z němčiny], PRAGER PRESSE, 18. 2. 1937, s. 8.

Profesora ANTONÍNA PELCE jsme navštívili proto, že patří k oné generaci výtvarníků, která v uplynulém desetiletí se stala významnou nositelkou nejlepších tradic českého moderního umění. Druhým podnětem byla skutečnost, že umělec, známý dříve nejvíce jako karikaturista, se v poválečné době hlavně věnoval ilustraci a malbě, která však dosud nebyla v plné míře veřejnosti známa.

Jiří Šetlík, Rozhovor s Antonínem Pelcem, VÝTVARNÉ UMĚNÍ. ČASOPIS SVAZU ČESKOSLOVENSKÝCH VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ VIII, 1958, č. 4, s. 155.

Jmenováním Jiřího Trnky a ANTONÍNA PELCE národními umělci dostalo se pocty dvěma charakteristickým tvůrcům, kteří byli dlouho pokládáni za zjevy stojící jaksí spíše na okraji toho, co se konvenčně uznávalo za tvorbu hodnou akademického gradu.

av, Trnka a Pelc národními umělci, VÝTVARNÁ PRÁCE. ČASOPIS ÚSTŘEDNÍHO SVAZU ČESKOSLOVENSKÝCH VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ, 5. 10. 1963, s. 2.

Většina lidí zná jeho karikatury s velkorýsým rukopisem monumentální kresby, mnoho lidí zná jeho barevné, vždy poněkud posměšné ilustrace, ale jeho přátelé ho znají jako malíře s energickým štětcem, šťavnatou barvou a obsahem, který sahá od realismu až po abstrakci. Umělecky nepatřil nikomu. Byl sám. Nezávislý. A přece tento tak lidsky lidský člověk až labužnický miloval společnost, auta, biograf, děti, psy i výtvarné umělce.

Adolf Hoffmeister, Antonín Pelc, VÝTVARNÁ PRÁCE. ČASOPIS ÚSTŘEDNÍHO SVAZU ČESKOSLOVENSKÝCH VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ, 27. 7. 1967, s. 8.

Tato výstava zveřejňuje jenom část z rozsáhlého a mnohostranného díla malíře a kreslíře z let 1919–1967; v uváženém výběru prací chce v roce pátého výročí umělcovy smrti dotvrdit význam ANTONÍNA PELCE v našem moderním umění a připomenout aktuální hodnoty jeho odkazu. Přitom ve vzájemné konfrontaci a vývojové souvztažnosti obrazů a kreseb výstava usiluje osvětlit povahu a metodu PELCOVA umění. Ozřejmuje se tu, že ANTONÍN PELC v pohledu na realitu i ve výtvarných prostředcích je především malířem (...).

Jiří Kotalík, ANTONÍN PELC. KRESBY, ILUSTRACE, OBRAZY (kat. výst.), Praha 1972, s. 7.

PELCOVA osobní i tvůrčí angažovanost v politických otázkách, společenských tématech i uměleckém provozu v různých dějinných kontextech vyvolávala otázky či úvahy o vztahu umění a politiky. Výsledkem byly selektivní výklady jeho tvorby, úměrné vždy aktuální politické situaci. Dokládají to především monograficky zaměřené práce, které dosud byly umělci věnovány.

Anna Pravdová – Tomáš Winter, Umělec, kterého nelze odpárat od epochy, in: tíž (eds.), SEÑORITA FRANCO A KRVAVÝ PES. MALÍŘ, KARIKATURISTA A ILUSTRÁTOR ANTONÍN PELC (1895–1967), Praha 2015, s. 13.